Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi (BÖTE) ile Türk Dili ve Edebiyatı (TDE) Öğretmen Adaylarının Sosyal Ağları Kullanım Amaçlarına ve Kullanımlarını Etkileyen Etmenlere İlişkin Görüşleri

Ayşe Derya ESKİMEN - Gazi Üniversitesi, Türkiye - deryaeskimen@ gazi.edu.tr
Mustafa Serkan GÜNBATAR - Gazi Üniversitesi, Türkiye - mustafaserkan@gazi.edu.tr
Mehmet Fikret GELİBOLU - Gazi Üniversitesi, Türkiye - fikretgelibolu@gazi.edu.tr

Teknolojinin gelişmesi ve internetle birlikte dünya küçülmüş, adeta küresel bir köy haline gelmiştir. Dolayısıyla, bilgiye ulaşmak gün geçtikçe daha da kolaylaşmıştır. Teknoloji ve internetle ortaya çıkan bu dönüşüm durumu, eğitim–öğretim ortamlarını da etkilemiştir. Bu bağlamda, eğitim-öğretim ortamında teknolojiden ve bunun yanında sosyal ağlardan yararlanılmaya başlanmıştır. Güncel teknolojilerin kullanılması ve çalışma ortamları ile bütünleştirilmesi hali, öğretmen adaylarının bu duruma yönelik farkındalıklarının saptanmasını ve bazı değişkenler açısından karşılaştırılmasını gerekli kılmaktadır. İleriki zamanlar için eğitim ortamlarını şekillendirecek olan öğretmen adaylarının, güncel teknolojilerden olan sosyal ağları kullanma durumlarının ve bu teknolojileri kullanmalarını etkileyen etmenlerin belirlenmesi önemlidir. Ayrıca öğretmen adaylarının sosyal ağları kullanım durumları ve kullanım nedenlerinin bilinmesinin meslek hayatlarında sosyal ağları kullanma potansiyellerine ışık tutacağı düşünülmektedir.

Çalışma, sosyal ağların öğretmen adayları tarafından kullanım durumlarını, kullanım amaçlarını ve kullanımlarını etkileyen etmenleri kapsamaktadır. Sosyal ağ kavramı, bireylerin günlük hayatta bazı nedenlerden dolayı birbirleri ile iletişim halinde olma durumlarını içermekte ve topluluk ya da topluluklara karşılık gelmektedir. İnternet teknolojisi ve sağladığı olanaklar sonucunda bu kavrama daha güncel bir anlam yüklenmektedir. Günümüzde sosyal ağ, "belirli bir amaç doğrultusunda insanların duygu ve düşüncelerini paylaşmalarına izin veren ve birbirleriyle iletişimlerini kolaylaştıran internet üzerinde bulunan bir topluluk anlamına gelmektedir" (Mahajan, 2009). Tanımda da belirtildiği üzere, sosyal ağların kullanım amaçları değişkenlik göstermektedir. Eğitim-öğretimde sosyal ağların kullanımının sağladığı katkılar açısından sosyal ağların, eğitimde pedagojik araçlar olarak da kullanılabileceğine yönelik olarak çeşitli çalışmalar sonucunda elde edilen bulgular, sosyal ağların yararlarını; "sosyal destek ve bağlanabilirlik, işbirlikli bilgi keşfi ve paylaşımı, içerik oluşturma, bilgi ve bilgilendirme kümelemesi ve içerik geliştirme başlıkları altında değerlendirmektedir (McLoughlin ve Lee, 2007 akt. Mazman). Oluşturulan tartışma ortamları, öğrenenlerin ilgisini çekme ve birbirleriyle daha çok şey paylaşmak istemeye (İşman, Hamutoğlu, 2013:67) yönelik yararlar sağladığını da göstermiştir. Sağlanabilen bu yararların eğitim ortamına yansıyabilme potansiyeli düşünüldüğünde, sosyal ağların eğitim sürecini verimli hale getirme adına oldukça gelecek vaat eden araçlar olacağı görülmektedir.

Amaç

BÖTE ve TDE öğretmen adaylarının sosyal ağları kullanma amaçlarına ilişkin bakış açılarını belirlemek, sosyal ağlardan yararlanma durumlarını sorgulamak ve kullanım durumlarına etki eden etmenleri saptamaktır.

Yöntem

Çalışma tarama modelinde gerçekleştirilmiştir ve varolan durumun betimlemesi söz konusudur. Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri (BÖTE) ile Türk Dili ve Edebiyatı (TDE) öğretmen adaylarının sosyal ağları kullanım durumları, kullanım amaçlarına yönelik görüşleri ve kullanımlarına etki eden etmenler belirlenmiştir.

Araştırmadaki çalışma grubunu 2013-2014 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi BÖTE ve TDE bölümü öğretmen adayları (tüm sınıflar) oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından çalışmanın amacı doğrultusunda oluşturulan ve uzman görüşleri sonucunda son şekli verilen anket formu kullanılmıştır. Anketten elde edilen nicel veriler, frekans ve yüzde gibi betimsel istatistikler ile analiz edilmiş ve sunulmuştur. Elde edilen bulgular yorumlanmıştır.

Bulgular ve Yorum

Tablo 1. Çalışmaya Katılan Öğrenci Sayısı

	Öğrenci Sayısı
Türk dili ve edebiyatı bölümü	147
Bilgisayar ve öğretim teknolojileri eğitimi bölümü	177
Toplam	324

Tablo 1' de çalışmaya katılan öğrenci sayıları sunulmuştur. Çalışmaya TDE bölümünden 147; BÖTE bölümünden 177 öğrenciden elde edilen veriler dahil edilmiştir.

Tablo2. TDE Bölümü Öğrencilerinin Sosyal Ağ Sitelerine Üyelik Durumları

	Üye		Üye Değil		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Facebook	128	87,1%	19	12,9%	147	100%
Twitter	73	49,7%	74	50,3%	147	100%
Google+	74	50,3%	73	49,7%	147	100%
Yahoo	6	4,1%	141	95,9%	147	100%
LinkedIn	5	3,4%	142	96,6%	147	100%
Foursquare	22	15,0%	125	85,0%	147	100%
Windows Live Space	11	7,5%	136	92,5%	147	100%
Myspace	2	1,4%	145	98,6%	147	100%
Netlog	2	1,4%	145	98,6%	147	100%
Instagram	28	19,0%	119	81,0%	147	100%
Friendfeed	0	0,0%	147	100,0%	147	100%
VK	2	1,4%	145	98,6%	147	100%
Toplam	147	100,0%	0	0,0%	147	100%

Tablo3. BÖTE Bölümü Öğrencilerinin Sosyal Ağ Sitelerine Üyelik Durumları

	Üye		Üye Değil		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Facebook	160	90,4%	17	9,6%	177	100%
Twitter	133	75,1%	44	24,9%	177	100%
Google+	139	78,5%	38	21,5%	177	100%
Yahoo	26	14,7%	151	85,3%	177	100%
LinkedIn	64	36,2%	113	63,8%	177	100%
Foursquare	53	29,9%	124	70,1%	177	100%
Windows Live Space	34	19,2%	143	80,8%	177	100%
Myspace	15	8,5%	162	91,5%	177	100%
Netlog	8	4,5%	169	95,5%	177	100%
Instagram	69	39,0%	108	61,0%	177	100%
Friendfeed	5	2,8%	172	97,2%	177	100%
VK	18	10,2%	159	89,8%	177	100%
Toplam	177	100,0%	0	0,0%	177	100%

Tablo 2 ve Tablo 3' de yer alan, öğrencilerin sosyal ağ sitelerine olan üyelik durumlarına ait veriler incelendiğinde, her iki bölümde de Facebook, Google +, Twitter, Instagram, ilk dört sıralamayı oluştururken, TDE bölümünde 5. sırayı Foursquare almış; BÖTE bölümünde sıralamada 5.üyeliğin Linkedln'e ait olduğu görülmüştür. TDE bölümü öğrencilerinin Linkedln üyeliği %3,4 ile kalmıştır. BÖTE bölümü öğrencilerinin ise, %36,2lik bir yüzdelik ile üye olduklarını belirttikleri kariyer, iş fırsatları, iş anlaşmaları, yeni girişimleri keşfemeye yönelik olarak kurulmuş olan siteye üye olmaları bilinç düzeyleri ve profesyonel yaklaşımlarını göstermesi açısından önemli görülmektedir.
Her iki bölüm için de en az tercih edilen sosyal ağ sitesi Friendfeed olarak tespit edilmiştir. TDE bölümünde hiç bir öğrenci tarafından tercih edilmezken, BÖTE bölümünde %2,8' lik bir oranda kalmıştır. Ayrıca TDE bölümü öğrencileri Netlog, VK ve Myspace sosyal ağlarına olan talepleri %1,4 lik bir yüzde ile aynı oranda tercih edilmiştir.

Tablo 4. TDE Bölümünün Sosyal Ağ Sitelerini Kullanım Amaçları

	Evet		Hayır		Toplam	
	N	%	N	N	%	N
Arkadaşlarımla iletişim kurmak için	130	88,4%	17	11,6%	147	100%
Beğendiğim videoları/fotoları paylaşmak için	86	58,5%	61	41,5%	147	100%
Çeşitli duyurular yapmak için	78	53,1%	69	46,9%	147	100%
Yeni arkadaşlar edinmek için	23	15,6%	124	84,4%	147	100%
Sohbet etmek için	53	36,1%	94	63,9%	147	100%
Forumlarda düşüncelerimi ve görüşlerimi paylaşmak için	39	26,5%	108	73,5%	147	100%
Farklı kişilerle bağlantı kurmak için	26	17,7%	121	82,3%	147	100%
Kaynak paylaşımı için	69	46,9%	78	53,1%	147	100%
Herhangi birisiyle randevulaşıp buluşmak için	27	18,4%	120	81,6%	147	100%
Güncel konularla ilgili bilgi edinmek için	94	63,9%	53	36,1%	147	100%
Ders etkinlikleri ve materyalleri için	93	63,3%	54	36,7%	147	100%

Sosyal etkinlikleri takip etmek için	91	61,9%	56	38,1%	147	100%
Etkinlikler planlamak ya da arkadaşlarımı davet etmek için	28	19,0%	119	81,0%	147	100%
Ders konularıyla ilgili olarak öğretim elemanlarıyla iletişim kurmak için	59	40,1%	88	59,9%	147	100%
Ödevlerimi yaparken yararlanmak için	69	46,9%	78	53,1%	147	100%
Ders konularıyla ilgili olarak sınıf arkadaşlarımla iletişim kurmak için	91	61,9%	56	38,1%	147	100%
Mesleğimle ilişkili etkinlikler için (iş ağları, vb)	47	32,0%	100	68,0%	147	100%
Özel ilgi, hobi gruplarına katılmak için	58	39,5%	89	60,5%	147	100%
Özel günleri (doğum günü, evlilik yıldönümü gibi) takip etmek için	52	35,4%	95	64,6%	147	100%
Oyun oynamak için	44	29,9%	103	70,1%	147	100%

Tablo 5. BÖTE Bölümünün Sosyal Ağ Sitelerini Kullanım Amaçları

	Evet		Hayır		Toplam	
	N	%	N	N	%	N
Arkadaşlarımla iletişim kurmak için	168	94,9%	9	5,1%	177	100%
Beğendiğim videoları/fotoları paylaşmak için	108	61,0%	69	39,0%	177	100%
Çeşitli duyurular yapmak için	94	53,1%	83	46,9%	177	100%
Yeni arkadaşlar edinmek için	33	18,6%	144	81,4%	177	100%
Sohbet etmek için	79	44,6%	98	55,4%	177	100%
Forumlarda düşüncelerimi ve görüşlerimi paylaşmak için	61	34,5%	116	65,5%	177	100%
Farklı kişilerle bağlantı kurmak için	39	22,0%	138	78,0%	177	100%
Kaynak paylaşımı için	109	61,6%	68	38,4%	177	100%
Herhangi birisiyle randevulaşıp buluşmak için	38	21,5%	139	78,5%	177	100%
Güncel konularla ilgili bilgi edinmek için	124	70,1%	53	29,9%	177	100%
Ders etkinlikleri ve materyalleri için	127	71,8%	50	28,2%	177	100%
Sosyal etkinlikleri takip etmek için	110	62,1%	67	37,9%	177	100%
Etkinlikler planlamak ya da arkadaşlarımı davet etmek için	46	26,0%	131	74,0%	177	100%
Ders konularıyla ilgili olarak öğretim elemanlarıyla iletişim kurmak için	65	36,7%	112	63,3%	177	100%
Ödevlerimi yaparken yararlanmak için	98	55,4%	79	44,6%	177	100%
Ders konularıyla ilgili olarak sınıf arkadaşlarımla iletişim kurmak için	104	58,8%	73	41,2%	177	100%
Mesleğimle ilişkili etkinlikler için (iş ağları, vb)	84	47,5%	93	52,5%	177	100%
Özel ilgi, hobi gruplarına katılmak için	73	41,2%	104	58,8%	177	100%
Özel günleri (doğum günü, evlilik yıldönümü gibi) takip etmek için	74	41,8%	103	58,2%	177	100%
Oyun oynamak için	63	35,6%	114	64,4%	177	100%

Tablo 4 ve Tablo 5' te yer alan verilere bakıldığında, "Sosyal Ağ Sitelerini Kullanım Amaçları"nda ilk sıralama her iki bölüm öğrencileri için de "Arkadaşlarımla iletişim kurmak için" maddesine aittir. "Üyelik durumları" sıralamasında ilk sırada facebook kullanım tercihinin yer alması durumu ile kullanım amaçlarında ilk sırada arkadaşlarla iletişim kurmak maddesinin yer alması durumu göz önünde bulundurulduğunda, bu ikisinin birbiri ile ilintili olduğu düşünülmektedir. TDE bölümü öğrencileri %88,4 lük; BÖTE öğrencileri ise %94,9 luk bir yüzde *ile "Arkadaşlarımla iletişim kurmak için"* maddesini ilk kullanım amaçları olarak belirlemişlerdir.

TDE bölümü öğrencileri %63,9 tercihle "*Güncel konularla ilgili bilgi edinmek için"* maddesini ikinci en çok tercih edilen amaç olarak belirlerken; BÖTE öğrencileri bu maddeyi %70,1 ile tercih ederek üçüncü sıraya yerleştirmişlerdir. TDE öğrencileri %63,3 bir yüzde ile *"ders etkinlik ve materyalleri için"* maddesini 3. Sırada tercih etmişlerdir. BÖTE öğrencileri %71,8 lik bir tercihle *"ders etkinlik ve materyallari için"* maddesini 2. Kullanım amacı olarak belirlemiştir. Bu tercih sıralamasından hareketle BÖTE bölümü öğrencilerinin alandan kaynaklı olabilecek değişkenlerden kaynaklı olarak *ders etkinlik ve materyallari için"* maddesini daha öncelikli olarak tercih ettikleri düşünülmektedir.

Her iki bölümün yapmış olduğu ilk üç tercihten hareketle, öğrencilerin sosyal ağları bilgi ve iletişim teknolojilerinin sağladığı olanakları hem güncel yaşamlarında hem de eğitim öğretim ortamlarında etkin şekilde kullandıkları sonucuna ulaşılabilir.

"Çeşitli duyurular yapmak" maddesi hem TDE hem de BÖTE bölümü öğrencileri tarafından %53,1 lik bir yüzdelik ile eşit oranda tercih edilmiştir. Bu maddenin yanı sıra *"sosyal etkinlikleri takip etmek"* maddesi de TDE öğrencileri tarafından %61,9 BÖTE öğrencileri tarafından da %62,1 gibi birbirine benzer bir oranda tercih edilmiştir. *"Ödevlerimi yaparken yararlanmak için"* maddesi TDE öğrencileri tarafından %46,9 luk bir oranda tercih edilirken; BÖTE öğrencileri tarafından %55,4 oranında tercih edilmiştir. *"Oyun oynamak için"* maddesi, BÖTE öğrencileri tarafından %35,6 ile 15. Sırada tercih ederken, TDE öğrencileri %46,9 ile 7. Sırada tercih etmişlerdir. *"Kaynak paylaşımı" amacı* %46,9 ile TDE öğrencileri tarafından 7. Sırada tercih ederken; BÖTE öğrencileri ise, %61,6 ile 5. Sırada tercih etmişlerdir. BÖTE bölümü öğrencilerinin kaynak paylaşımında sosyal ağlara öncelik vermiş olma durumlarını, okudukları bölümden kaynaklı olabileceği düşünülebilir. BÖTE öğrencileri *"sohbet etmek için"* maddesini %44,6 ile tercih ederken TDE öğrencilerinin bu amacı %36,1 lik bir oran ile daha az tercih etmişlerdir. TDE öğrencileri *"ders konularıyla ilgi öğretim elemanlarıyla iletişim kurmak için"* maddesini %40,1 lik bir yüzde ile tercih ederken; BÖTE bölümü öğrencileri %36,7 ile daha az tercih etmişlerdir. TDE öğrencileri "*ödevlerini yaparken yararlanmak*" üzere % 46,9 oranında sosyal ağları tercih ederken, BÖTE öğrencileri %55. 4 ile daha fazla tercih etmişlerdir. BÖTE öğrencileri "*oyun oynamak için"* maddesini %35,6 oranında tercih ederken; TDE bölümünde aynı madde %29,9 olarak tercih edilmiştir. *"Etkinlikler planlamak ya da arkadaşlarımı davet etmek*" % 26,9 BÖTE; TDE aynı madde %19 dur. "*Özel günleri (doğum günü, evlilik yıldönümü vb.) takip etmek için"* maddesini BÖTE öğrencileri %41,8 gibi bir oranda seçerken TDE bölümü öğrencileri %35,4 lük bir yüzdeyle tercih etmişlerdir.

"Ders konularıyla ilgili olarak sınıf arkadaşlarımla iletişim kurmak için" maddesini TDE öğrencileri %61,9; BÖTE %58,8 oranında tercih etmişlerdir. *"Mesleğimle ilgili etkinlikler için (iş ağları vb.)"* maddesini TDE öğrencileri %32 ile seçerken BÖTE öğrencileri %47,5 ile seçmişlerdir. *"Mesleğimle ilgili etkinlikler için (iş ağları vb.)"* maddesindeki bu farklılaşma, BÖTE bölümü öğrencilerinin meslek grupları arasındaki bağlantılar sağlamak amacı ile kullanılabilen Linkedin sosyal ağının daha fazla tercih etmesi ile ilişkilendirilebilir. TDE bölümünde *"farklı kişilerle bağlantı kurmak için"* maddesi %17,7 lik bir tercihle son sırada yer almıştır. BÖTE bölümünde en son tercih edilen sosyal medya kullanım amacıysa %18,6 lık bir yüzde ile *"yeni arkadaşlar edinmek"* maddesidir.

Tablo 6. TDE Bölümünün Sosyal Ağ Sitelerini Kullanmaya Başlama Nedenleri

	Evet		Hayır		Toplam	
	N	%	N	N	%	N
Bende bir topluluğun parçası olduğum hissini uyandırdığı için	33	22,4%	114	77,6%	147	100%
İnsanlarla iletişim kurmada alternatif bir araç olduğu için	122	83,0%	25	17,0%	147	100%
Lisans eğitimim sürecinde derslerde kullanıldığı için	58	39,5%	89	60,5%	147	100%
Arkadaşlarım tarafından teşvik edildiğim için	36	24,5%	111	75,5%	147	100%
Kendimi ifade etmek için iyi bir yol olduğunu düşündüğüm için	33	22,4%	114	77,6%	147	100%
Çağımızın gerekliliklerinden birisi olduğunu düşündüğüm için	83	56,5%	64	43,5%	147	100%
Başka insanları takip etme ihtiyacım için	18	12,2%	129	87,8%	147	100%

Tablo 7. BÖTE Bölümünün Sosyal Ağ Sitelerini Kullanmaya Başlama Nedenleri

	Evet		Hayır		Toplam	
	N	%	N	N	%	N
Bende bir topluluğun parçası olduğum hissini uyandırdığı için	49	27,7%	128	72,3%	177	100%
İnsanlarla iletişim kurmada alternatif bir araç olduğu için	148	83,6%	29	16,4%	177	100%
Lisans eğitimim sürecinde derslerde kullanıldığı için	91	51,4%	86	48,6%	177	100%
Arkadaşlarım tarafından teşvik edildiğim için	59	33,3%	118	66,7%	177	100%
Kendimi ifade etmek için iyi bir yol olduğunu düşündüğüm için	38	21,5%	139	78,5%	177	100%
Çağımızın gerekliliklerinden birisi olduğunu düşündüğüm için	94	53,1%	83	46,9%	177	100%
Başka insanları takip etme ihtiyacım için	33	18,6%	144	81,4%	177	100%

Tablo 6 ve Tablo 7 incelendiğinde, Sosyal ağ sitelerinin kullanılmaya başlanma nedenlerine bakıldığında, "insanlarla iletişim kurmada alternatif bir araç olması", "çağımızın gerekliliklerinden birisi olduğunun düşünülmesi" maddeleri her iki bölüm öğrencileri tarafından da benzer yüzdeliklerle ve ilk sıralarda tercih edilmiştir. Öne çıkan bu durum 21. yüzyıl becerileri arasında yer alan "teknoloji ve kullanımı" becerisinin gerekliliği ile paralellik göstermektedir.

"Lisans eğitim sürecinde derslerde kullanıldığı için" maddesi TDE bölümü öğrencileri tarafından %39,5 BÖTE öğrencileri tarafından %51,4 gibi bir yüzdelikle tercih edilmiştir. Her iki bölümde de "başka insanları takip etme isteği" maddesi en son ve en az tercih edilen seçenek olmuştur.